

DE
KRACHT
VAN DE
HORTUS
HAREN

Toekomstvisie
Vereniging Vrienden van de Hortus
September 2023

Maak van deze toekomstvisie úw verhaal!

Gemeente Groningen... in uw coalitieakkoord 2022-2026 spreekt u wijze woorden. Duurzaamheid en biodiversiteit zijn uw speerpunten, omdat u de planeet verder wilt helpen op gemeentelijke schaal. Als Vrienden van de Hortus reiken we u met deze toekomstvisie graag de helpende hand. Want weet u...met de Hortus heeft u goud in handen. Deze veertien hectare tussen de Stad en Haren wordt wat ons betreft *geen doorsnee groen park* en ook *geen lustobject* van projectontwikkelaars. Nee, de Hortus wordt 'transitiemotor' voor Groningen; de basis ligt er al. En met onze toekomstvisie geven wij u nu de sleutel in handen om die motor te starten.

Lees deze visie niet als een pleidooi om alles te laten zoals het is. Integendeel, de Vrienden willen vernieuwen en samen met u van de Hortus een allesomvattende inspiratiebron maken, waar enthousiasme voor duurzaamheid en biodiversiteit wordt uitgedragen; waar kinderen en volwassenen bewust worden gemaakt van het groene denken en doen; waar de planten en de tuinen boeiend lesmateriaal worden; waar bedrijven en organisaties kunnen experimenteren met groene initiatieven; waar expertise zal worden gedeeld en krachtige netwerken zullen ontstaan om de realisatie van groene opgaven dichterbij te brengen.

Gemeente Groningen... met deze toekomstvisie laten wij zien hoe de Hortus in Haren úw proeftuin kan worden; uw skillslab; uw kennis- en educatiecentrum; uw groene evenemententerrein; kortom uw groene hart, dat zal pompen dankzij vrijwilligers en professionals. En we voorspellen u een mooie bijvangst: de Hortus wordt een plek waar jong en oud elkaar gaan ontmoeten; waar steeds meer culturele activiteiten gaan plaatsvinden en waar horeca een verbindende rol kan spelen. Naast transitiemotor wordt het dus ook een belangrijke plaats voor ontmoeting en sociale cohesie in Haren en omstreken.

Bestuurders van bedrijven en organisaties... als u dit leest, neemt u een voorsprong op hen die dit niet lezen. In de Hortus krijgt u straks alle ruimte om groen en innovatief te ondernemen; om te netwerken en educatieve initiatieven te nemen. De Vrienden van de Hortus zien in u waardevolle stakeholders, waarvan creativiteit en ondernemingslust valt te verwachten. Heeft u ideeën? Deel ze met ons.

Culturele verenigingen en instellingen... door het lezen van deze visie wordt u er als vanzelf al een beetje onderdeel van. Er schieten al ideeën en concepten door uw hoofd. Dat geeft u waarschijnlijk een heel goed gevoel. Net als ons.

U die dit leest... u zult waarschijnlijk ook al ideeën krijgen, nog voordat u de laatste pagina heeft bereikt. Dat is precies de bedoeling. De Vrienden van de Hortus willen met deze toekomstvisie uw denken in beweging brengen. Deze visie zal waarschijnlijk onderwerp van discussie worden en tegelijk een bron van inspiratie. Ja, het is een toekomstdroom, maar beslist geen dromerig verhaal. Wij onderbouwen onze visie en we schetsen bovendien een realistisch tijdpad.

GEMEENTE, NU U.

Nu is het de beurt aan de gemeente. Dat heeft een paar eenvoudige redenen. In de eerste plaats is de gemeente de eigenaar van de Hortus en dus regisseur van de toekomstplannen. De tweede reden is dat de gemeente belanghebbende is om – namens haar inwoners – de Hortus te kunnen omvormen tot transitiemotor, die vaart zal geven aan de groene ambities in het coalitieakkoord.

En ten slotte: *de gemeente is natuurlijk bij uitstek de partij die het rad van avontuur een eerste zet moet geven om alles in beweging te brengen.* Met deze toekomstvisie willen we de gemeente hiertoe dan ook nadrukkelijk uitnodigen en aanmoedigen. In het belang van alle inwoners van de gemeente Groningen en daarbuiten.

OPBOUW

Deze toekomstvisie leidt u langs de volgende onderwerpen:

Inleiding.....	5
De waarde van de Hortus.....	6
Op weg naar Biodiversiteit en Duurzaamheid	8
Toekomstbeeld: de Hortus als Transitiemotor	10
Zo'n Hortus willen wij!	13
Tijdpad	14
Wat heeft de transitiemotor nú nodig?	15

LEESADVIES

Laat gerust tijdens het lezen van deze toekomstvisie uw creativiteit de vrije loop. Denk uzelf alvast in ons verhaal en vraag u af op welke manier u (of uw organisatie) straks een rol kan gaan spelen in de Hortus te Haren.

**Ons appèl aan de gemeente Groningen:
neem de sleutel van ons aan en laat de motor draaien!**

Inleiding

Binnen afzienbare tijd zal de Gemeente Groningen, als nieuwe eigenaar van de Hortus Botanicus Haren, besluiten nemen die bepalend zijn voor de toekomst van de Hortus. De vereniging *Vrienden van de Hortus 'Henricus Munting'*, met 3500 leden, is vanaf de oprichting in 1985 betrokken bij het wel en wee van de Hortus. Wij willen dat de te nemen besluiten zullen leiden tot een ontwikkeling waardoor de Hortus in de huidige omvang bewaard blijft, zijn huidige botanische en ecologische waarden behoudt en tevens zijn maatschappelijke potentie kan ontplooiën.

In dit stuk geven wij daarom onze visie op het voortbestaan en de doorontwikkeling van de Hortus Haren in de komende 15 jaar. Met deze visie willen wij bereiken dat bestuurders en raadsleden van de gemeente Groningen, betrokkenen en belangstellenden – ook degenen die de Hortus nauwelijks kennen – geïnspireerd raken om de ons voorgestelde visie te steunen, en dat er begrip en waardering ontstaan voor de belangrijke maatschappelijke rol die de Hortus kan gaan vervullen. Tevens kan deze visie gebruikt worden als inspiratie voor de mensen die de Hortus de komende jaren vorm geven.

*De kern van onze visie is dat de Hortus blijft bestaan en optimaal benut gaat worden als **Transitiemotor** bij het realiseren van doelen binnen de maatschappelijke thema's Biodiversiteit en Duurzaamheid. Daarnaast moet de Hortus een fijne plek blijven om te zijn, met mogelijkheden voor culturele uitingen.*

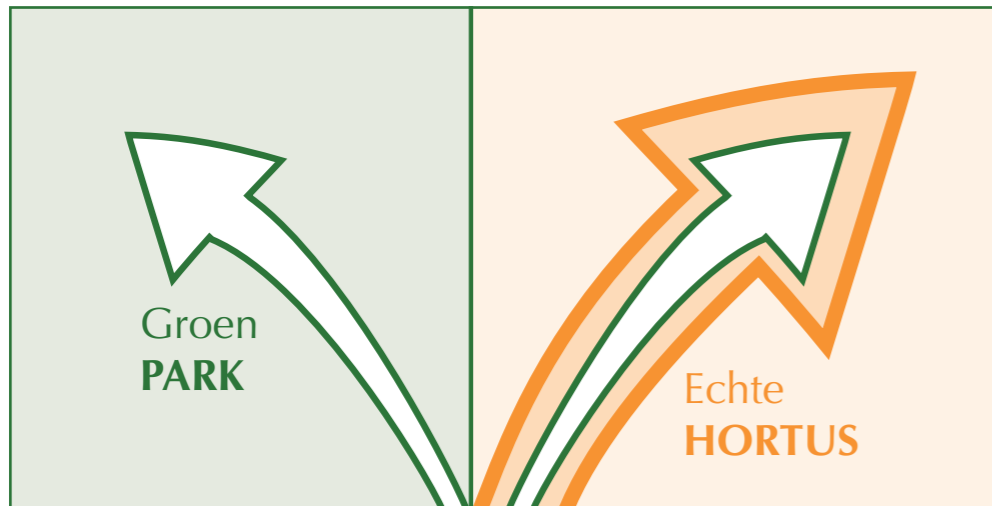
De waarde van de Hortus

Een fijne plek

De Hortus is een aantrekkelijk, toegankelijk en goed bereikbaar groen gebied dichtbij de stad. Je kunt er genieten van natuur, kunst en cultuur, maar je kan er ook stilte vinden om na te denken op een bankje in de schaduw. Dat dit kan is belangrijk, en voor veel mensen is dit wat ze in de Hortus beleven. Kortom, de Hortus is een fijne plek om te zijn.

Een Hortus is geen park

Van oudsher is het doel van elke Hortus: een plantencollectie aanleggen, beheren en onderzoeken om kennis te verwerven en toe te passen. In de loop der tijd is het doel van de meeste Hortussen verschoven naar educatie en kennisoverdracht over planten, hun verscheidenheid (biodiversiteit) en hun ecologische samenhang. Om een Hortus in stand te houden is professionele kennis en kunde nodig, evenals gericht onderhoud dat ten dienste staat van beheer, informatie en educatie. Dit alles onderscheidt een Hortus van een park of plantsoen.

De fundamentele keuze: Hortus of park

Historie

In 1642 droeg Henricus Munting zijn kruidentuin midden in de stad Groningen over aan de Groninger universiteit. Dit werd de Hortus Botanicus, te gebruiken bij plantkundig onderwijs en onderzoek. De ruimte in de stad werd begin twintigste eeuw te krap, en vanaf 1917 is de Hortus gevestigd in Haren. Ook daar droeg de Hortus bij aan onderwijs en onderzoek, totdat de Rijksuniversiteit Groningen omstreeks 1985 de vakgroep Plantensystematiek ophief en niet langer behoefte had aan een Hortus. Dit leidde tot een roerige periode in de geschiedenis van de Hortus. Enerzijds de aanleg in 1995 van de Chinese Tuin, een geschenk van de gemeente Shanghai aan de gemeente Groningen en in de eerste jaren een geweldige publiekstrekker. Anderzijds de nodige financiële onzekerheid. Vanaf 2013 heeft het nieuwe bestuur van de Stichting Behoud Groene Hortus de Hortus in rustiger vaarwater gebracht: een kleine, slagvaardige organisatie geleid door een onbezoldigd bestuur, een kleine groep betaalde krachten en een grote groep vrijwilligers. Ook bracht het bestuur de financiën op orde. Per 2023 treedt met de verkoop door de Rijksuniversiteit Groningen van de Hortus en de Biotoop aan de gemeente Groningen een nieuwe fase in.

De huidige waarde

De plantencollectie in de Hortus Haren bevat op dit moment duizenden soorten planten en bomen uit gematigde streken van over de hele wereld, en daarnaast een grote verscheidenheid aan inheemse wilde planten, mossen, korstmossen, paddenstoelen, insecten, amfibieën, vogels en zoogdieren. Bovendien bevat Hortus Haren een groot aantal aangelegde ecosystemen. Dat begon in 1917 bij de aanleg van de Laarmantuin, en daarmee was Hortus Haren toen zeer vooruitstrevend. Door de aanwezigheid en de omvang van deze ecosystemen is de Hortus Haren uniek.

Circa 80% procent van de biomassa op aarde, dat wil zeggen van de totale massa van alles wat leeft, bestaat uit planten. Zo'n 20% bestaat uit micro-organismen zoals schimmels en bacteriën. Slechts hooguit 0,5% van de totale biomassa bestaat uit mensen en dieren. Zonder planten zouden mensen niet kunnen leven. Planten zijn de leveranciers van zuurstof en voedsel, basis voor medicijnen, kleding, verfstof en bouw materiaal en een energiebron. En planten zijn ongelooflijk veelzijdig. Ze kunnen gifstoffen maken om zichzelf te verdedigen, ze kunnen hun fotosynthese-proces aanpassen aan de klimatologische omstandigheden, ze kunnen met vorm, geur en kleur insecten lokken voor de bestuiving. Wij mensen gebruiken planten op vele manieren zonder te beseffen hoe ingenieus ze in elkaar zitten en hoe afhankelijk we van ze zijn.

Ook door zijn forse omvang van 14 hectare onderscheidt de Hortus zich van veel andere hortussen in Nederland. Die omvang biedt de ruimte om een rijk mozaïek van landschapstypen en hun ecologische betekenis te tonen zoals de Rotstuin, de Vlinder- en Bijentuin, de Hondsrugtuin, de voedselarme plas en de Laarmantuin. Ook voor andere vormen van natuurbeleving is ruimte, bijvoorbeeld in de Chinese tuin en de Keltische tuin. Tevens is er ruimte voor allerlei culturele uitingen, zoals muziek en beeldende kunst.

Potentiële waarde

De potentie van het areaal is echter nog groter: de aanleg van nieuwe elementen zoals 'leertuinen' kan vooral de educatieve functie verder versterken. Er is plaats voor nieuwe soorten en ecosystemen passend bij de klimaatverandering. Door de afwezigheid van elke vorm van subsidie is de informatieve en educatieve functie vele jaren sterk onder druk komen te staan. En juist die functie kan de gemeente en de gemeenschap naar onze mening zo goed gebruiken.

Door zijn grootte, de ecosystemen en de plantencollectie is Hortus Haren een rijk geschakeerd en samenhangend geheel met grote educatieve potentie.

Nadere informatie

Een uitgebreide beschrijving en analyse van de Hortus Haren is te vinden in het rapport dat ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga in 2020 geschreven heeft in opdracht van de Stichting Behoud Groene Hortus en de Vriendenvereniging. De titel luidt: *Hortus Botanicus Haren – Perspectieven. Analyse van de botanische en ecologische waarde van de Hortus botanicus Haren in relatie tot de maatschappelijke en sociale context.*

Op weg naar Biodiversiteit en Duurzaamheid

Noodzakelijke transities

De Europese Unie, nationale en lokale overheden voelen de urgentie om beter om te gaan met onze wereld en ontwikkelen biodiversiteits- en duurzaamheidsbeleid en bijbehorende wetgeving. Ook in Nederland is de afname van biodiversiteit in de afgelopen decennia een grote zorg. Het besef leeft, zeker ook bij de gemeente Groningen, dat dit veel meer is dan een paar soorten planten en insecten die verdwijnen en dat dit verlies impact heeft op het welbevinden van de mens. Het is daarom niet de vraag of, maar hoe we de transitie naar een andere omgang met onze natuurlijke omgeving voor elkaar gaan krijgen. De gemeente Groningen heeft de ambitie om bij deze transities voorop te gaan.

Het begint in Groningen: Coalitieakkoord 2022-2026:

- We kiezen voor groei van natuur en biodiversiteit en duurzame economische ontwikkeling. Daarnaast zetten we ons in voor een herbezinning op de relatie met natuur en dieren, een nieuw soort rentmeesterschap om Groningen leefbaar te houden voor de generaties na ons. (p.4)
- De verscheidenheid aan plant- en diersoorten is niet alleen prachtig, maar ook belangrijk om door te kunnen geven aan toekomstige generaties. Natuur is geen luxe, maar een investering in de toekomst waarvan de waarde niet in geld uit te drukken is. (p.17)

Groenplan Groningen Vitamine G (2020):

- Ook in de bebouwde omgeving is natuur van hoge kwaliteit aanwezig. Natuur en biodiversiteit zijn van groot belang; dit draagt namelijk bij aan een goed leefklimaat. Daarnaast heeft het ook een economisch belang. Zo hebben bijvoorbeeld insecten een essentiële rol in de voedselketen en de voedselproductie. De natuur is echter kwetsbaar. De biodiversiteit neemt om diverse redenen af door onder andere verstedelijking, een veranderend landgebruik en klimaatverandering. Ook het toepassen van het juiste beheer heeft invloed op de biodiversiteit. Behoud van de topnatuur en het herstel van de biodiversiteit vraagt om een brede aanpak en samenwerking. (p.30)
- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de aanwezigheid van groen een positief effect heeft op de gezondheid en gezonder ouder worden. Zo draagt groen bij aan het herstel van stress, het tegengaan van depressies en angststoornissen en draagt het bij aan een optimale ontwikkeling van kinderen. (p.36)

Bewustwording en betrokkenheid

De grote uitdaging is om ambities breed in de samenleving te laten landen en te verankeren. Daarvoor is erkenning van het probleem nodig en het zien van perspectief in doen en laten. De basis daarvoor wordt gevormd door kennis, begrip en bewustwording van het belang van Biodiversiteit en Duurzaamheid. Ook het zien van de verbanden met onderwerpen zoals landbouwtransitie, stikstofproblematiek, klimaatverandering en energiegebruik is essentieel.

Bewustwordingsproces: van kennis naar handelen

De gemeente heeft deze uitdaging onderkend en stappen gezet om Biodiversiteit en Duurzaamheid onder de aandacht te brengen. Zo voert het Centrum voor Natuur- en Duurzaamheidseducatie een programma uit waarbij jonge kinderen ervaringen met natuur, voedselproductie en

duurzaamheid opdoen, waardoor ze een basis krijgen die tot motivatie van gedragsverandering kan leiden. Wat de kinderen leren komt ook bij de ouders terecht. Uit gesprekken die wij in het kader van De Grote Hortus Dag (10 juni 2023) gevoerd hebben met docenten uit het basis- en het voortgezet onderwijs bleek echter dat er grote behoefte is aan uitbreiding van mogelijkheden op dit gebied voor andere doelgroepen. En niet alleen leerlingen en studenten hebben deze behoefte. Voor iedereen, van jong tot oud is het belangrijk om tot bewustwording en betrokkenheid te komen.

Voor de ontwikkeling van kennis, begrip en bewustwording zijn beleving en verwondering de belangrijkste aanjagers. De Hortus is een uitgelezen plek om op een toegankelijke en aantrekkelijke manier de kennis over biodiversiteit, ecologie en duurzaamheid te tonen: waar je kan leren en ervaren hoe de thema's samenhangen, waar je de betrokkenheid kunt gaan voelen en waar je ziet wat je zelf kan doen in je eigen omgeving. Op die manier kan de Hortus een belangrijk instrument worden om mee te helpen de nodige transities aan te jagen.

Kortom:

de Hortus als **Transitiemotor**.

Toekomstbeeld: de Hortus als Transitie-motor

Hoe zien we de Hortus van de toekomst voor ons? Allereerst beschrijven we bestaande en te ontwikkelen elementen die onmisbaar zijn om de Hortus als transitie-motor te laten functioneren. Dit zijn de **Kernelementen voor de transitie-motor**.

Daarnaast zijn er elementen die de levensvatbaarheid van de Hortus versterken of de functie als transitie-motor verbeteren. Dit zijn de **Versterkende Elementen voor de transitie-motor**.

Tenslotte – *last but not least* – zijn er elementen die waardevol zijn naast de elementen die de transitie-motor dienen. De betekenis op cultureel vlak bijvoorbeeld, en de betekenis voor het aanzien van en de beleving van de stad Groningen. Deze elementen vallen onder de noemer **Betekenis gevende Elementen**.

In onze visie worden alle elementen stapsgewijs doorontwikkeld en geïntegreerd om de transitie-motor te realiseren en daarmee de maatschappelijke waarde van de Hortus te vergroten.

Kernelementen: essentieel voor de functie

Botanisch-ecologische collectie

Inspirerende hotspot biodiversiteit en ecologie

Het fundament van de Hortus – het grote areaal, de grote ecologische waarde, de grote biodiversiteit en de cultuurhistorische traditie van de Hortus – is en blijft. Bezoekers herkennen of maken kennis met planten en ecologie en de achtergronden van beleid op het gebied van Biodiversiteit en Duurzaamheid. Doelmatig tuin- en collectiebeheer en uitbreidingen (wetlands en wadi's) hebben de biodiversiteit en het aantal ecosystemen in de Hortus vergroot. Er zijn voorbeeldtuinen die aansluiten bij thema's als wateropslag, droogte-resistentie (klimaatadaptatie) en ecologisch vegetatie- en bodembeheer (biodiversiteit). Het is een levend laboratorium en inspireert bezoekers bij het inrichten en onderhouden van hun eigen leefomgeving en tuin. Het is het fundament van de transitie-motor.

Verankering maatschappelijk belang

Groene School

In het gebouw van het Zoölogisch Laboratorium zijn onderwijsruimtes en multimediafaciliteiten gerealiseerd. De biodiversiteit, de planten-collectie en de ecosystemen van de gehele Hortus worden ingezet voor onderwijs aan leerlingen en studenten van basis-, voortgezet en hoger onderwijs, aan cursisten uit het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, en ook aan de gewone bezoeker. Een Groene School die bestaande onderwijsinstellingen, van kleuterschool tot universiteit, bijstaat om jaar na jaar, laag na laag kennis en begrip bij te brengen over biodiversiteit aan leerlingen en daarmee aan hun ouders. Wetenschap ontsloten op een toegankelijke manier. Beleving staat voorop voor alle categorieën bezoekers van de Hortus. NEMO Science Museum in Amsterdam fungeert hierbij als voorbeeld.

Dynamisch onderdeel van zijn omgeving

De Hortus is een verbinder van en voor de omgeving. Er zijn goede betrekkingen en uitwisseling met scholen in de buurt, zorgcentra, ondernemers en omwonenden. Voor een aantal van deze partijen verzorgt de Hortus een duidelijke functie als plek voor educatie, verbinding, beleving en vrijetijdsbesteding. Het is een plek waar jongere en oudere mensen nuttig kunnen zijn voor de samenleving en met elkaar in contact blijven door in de tuin te werken, kennis uit te wisselen en samen actief te zijn.

Creatieve broedplaats en ontmoetingsplek

De Hortus heeft zich ontwikkeld tot een centrum in een regionaal netwerk van bedrijven, maatschappelijke partijen, natuurorganisaties en onderwijsinstellingen, waar creatieve samenwerking ter vergroting van de biodiversiteit en duurzaamheid gestalte krijgt. De Hortus organiseert tevens bijeenkomsten en evenementen op dit gebied.

Aantrekkingskracht

Horeca, winkel, speeltuin

Er is kwalitatief goede horeca die 's avonds toegankelijk is en ook eigenstandig mensen trekt en geschikt is voor partijen. En er is een goed lopende Hortuswinkel. Voor kinderen is er een educatieruimte en een speeltuin met fraaie speeltoestellen.

Publiekstrekkers

De Chinese Tuin, een cadeau van de gemeente Shanghai aan de gemeente Groningen, is door zorgvuldig onderhoud in volle glorie hersteld en fungeert weer als publiekstrekker. Daarnaast zijn andere publiekstrekkers gerealiseerd, zoals een veelvormigheid aan cursussen die een duidelijke relatie hebben met de doelen van de Hortus, de kernwaarde van de Hortus versterken en bovendien inkomsten genereren.

Organisatie

Professionele staf

De staf is uitgebreid tot een niveau dat toereikend is om de taken te vervullen: tuinbeheer, educatie, leiding geven, administratie, begeleiden van vrijwilligers. Het is een professionele organisatie met een degelijk personeelsbeleid.

Programmering

De activiteiten van de Hortus worden jaarlijks in een jaarprogramma voorbereid. Het gaat hier om het aanbod aan cursussen, tentoonstellingen, speciale thematische of open dagen, enzovoort.

Vrijwilligers

De vrijwilligers vormen een belangrijke pijler in de uitvoering van onderhoud, beheer en exploitatie van de Hortus. De positionering en de programmering van de Hortus spreken een grote groep vrijwilligers van alle leeftijden aan. Vrijwilligers ontvangen professionele begeleiding.

Versterkende elementen: vergroten van mogelijkheden

Tehuis voor bedreigde soorten

Er is een relatie opgebouwd met organisaties zoals *Levend Archief*, die op de bres staan voor inheemse bedreigde plantensoorten. In samenwerking met natuurorganisaties heeft de Hortus programma's opgestart voor het opkweken van populaties voor herintroductie in natuurontwikkelingsgebieden. Hiervoor is speciale expertise ontwikkeld. De Hortus neemt daarmee verantwoordelijkheid voor sterk bedreigde plantensoorten in Noord Nederland. Deze activiteiten illustreren het verhaal van natuurbehoud.

Klimaat-neutrale kas

Er is een vorstvrije, klimaat-neutrale kas gerealiseerd waarmee het verhaal over biodiversiteit uitgebreid kan worden naar mediterrane Europa en grote delen van de rest van de wereld. Hiermee is een blik mogelijk op een toekomstige verschuiving van onze vegetaties. Nieuwe spectaculaire planten (woestijnplanten, vleesetende planten) kunnen worden getoond.

Natuur- en landschapscentrum

Er is een natuurcollectie in het gebouw van het Zoölogisch Laboratorium gevestigd. Het verhaal over biodiversiteit is daarmee uitgebreid naar een groter geheel aan inheemse en uitheemse dieren en planten. Het toont de groene verbindingen in het landschap. Gesteenten en archeologische vondsten versterken het verhaal over landschap en milieu. Groningen wordt hiermee een interessant centrum rijker.

Betekenis gevende elementen: voor Groningen en omstreken

Noordelijk "Pronkjewail"

Naast het Groninger Forum en het Groninger Museum is de Hortus een trekker met de focus op natuur en biodiversiteit. Dit versterkt de reputatie van de stad Groningen op het gebied van biodiversiteit en duurzaamheid en vormt een aanvulling op de bestaande musea en educatieve mogelijkheden.

Verbinder van Natuur en Kunst

Omdat natuur en kunst goed samengaan, is er in de Hortus veel aandacht voor kunst, in de vorm van een breed aanbod van activiteiten, cursussen en tentoonstellingen, zoals de Beelden-tentoonstelling. Een deel van het Zoölogisch Laboratorium kan dienst doen als expositieruimte.

Groene Ring

De Hortus is met aantrekkelijk, toegankelijk en goed bereikbaar¹ groen een belangrijk schakel in de groene ruimte rondom de stad en omgeving. De ecologische waarde is in lijn met die van de natuurgebieden in het buitengebied. Dit sluit aan bij de ambities van het Coalitie-akkoord 2022-2026 en versterkt de Gemeentelijke Ecologische Structuur.

¹ De Hortus ligt op loopafstand van Station Haren, de bus stopt voor de deur, de doorfietsroute loopt er langs en er is voldoende parkeermogelijkheid die zonder impact op de drukke binnenstad bereikbaar is.

Zo'n Hortus willen wij!

Over 15 jaar trekt de Hortus veel bezoekers en draait de transitomotor op volle toeren. Het is een plek om te ontspannen en te genieten van alle schoonheid die aanwezig is. Het is een plek om te leren en geïnspireerd te raken over biodiversiteit en duurzaamheid. De kennis en kunde die aanwezig is en voortdurend verder wordt ontwikkeld in de Hortus vormt de brandstof voor de transitomotor. De educatieprogramma's van de Groene School – buiten en binnen – trekken jaargangen scholieren en studenten en ook volwassenen, die leren door ervaren en beleven, dé manier om gedrag te beïnvloeden.

De Hortus is een kenniscentrum, werkt samen met andere groene organisaties en is een belangrijke verbinder met de groene ruimte van Noord-Nederland. In de Hortus is plek voor kunst en cultuur in de vorm van cursussen en exposities.

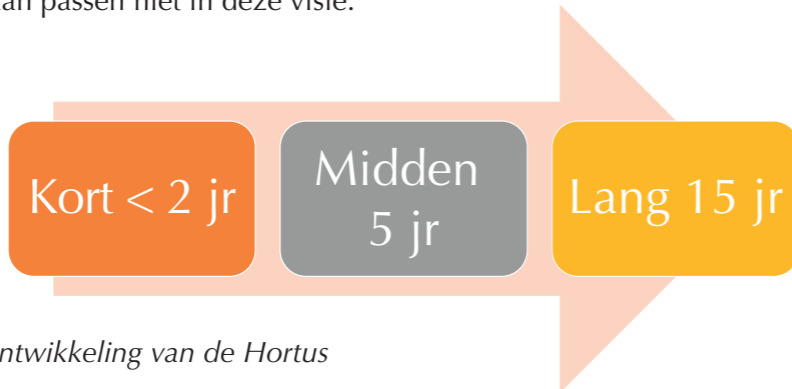
Het voormalig Zoölogisch Laboratorium heet Biodivers en huisvest onder andere de Groene School. Het is goed toegankelijk en wordt overdag en 's avonds gebruikt voor vergaderingen, cursussen en lezingen die vooral in het teken staan van biodiversiteit en duurzaamheid. Het café-restaurant, ook in Biodivers, is van hoge kwaliteit en trekt overdag en 's avonds bezoekers.

De Hortus geeft de stad Groningen aanzien en laat zien dat het de stad menens is met de bevordering van biodiversiteit en duurzaamheid.

Tijdsplan

We schetsen hier kort ons beeld hoe onze visie te realiseren, onderverdeeld in fasen van 2, 5 en 15 jaar. Als proces zien wij een geleidelijke ontwikkeling van de verschillende elementen voor ons. Een en ander is uiteraard zo sterk afhankelijk van financiering en bemensing, dat de elementen uit de visie naar gelang de mogelijkheden die er zijn zullen moeten worden ontwikkeld. Het tijdsplan is een suggestie van wat wij mogelijk achten. Gezien het verleden van de Hortus dienen financiële risico's te worden vermeden. Doel is het realiseren van de Hortus van de toekomst met een draaiende transitie-motor. Grote ontwikkelingen die niet ten dienste hiervan staan passen niet in deze visie.

Fasering van de doorontwikkeling van de Hortus

Korte termijn

- Uitbreiding van de bezoldigde staf met een directeur, een educatiemedewerker, een PR-medewerker en een vrijwilligerscoördinator².
- Uitwerking van een lange-termijn plan op basis van een investeringsplan en een exploitatiebegroting. Bijsturing kan plaats vinden naar bevind van zaken.
- Uitwerking van een educatieplan en een jaarprogrammering van activiteiten, cursussen en lezingen.
- Uitbreiding en verjonging van het vrijwilligersbestand, inspeland op veranderingen in de samenleving.
- Samenwerking met diverse partners: onderwijsinstellingen, groene organisaties en bedrijven, naburige zorginstellingen, cursusaanbieders.
- Kengetallen: 7 fte, 100 vrijwilligers, 40 000 bezoekers

Middellange termijn

- Het gebouw van het Zoölogisch Laboratorium huisvest, onder de naam BioDivers, de Groene School, het natuurmuseum en het landschapscentrum.
- Realisatie van hoogwaardige en toegankelijke horeca.
- Fondsenwerving, gericht op het vinden en binden van sponsors.
- Kengetallen: 10 fte, 150 vrijwilligers, verdere stijging van het aantal bezoekers (inclusief cursisten³)

Lange termijn

- De klimaat-neutrale kas is gerealiseerd.
- Regionale erkenning van de Hortus als belangrijk transitiecentrum en ontwikkeling van een bovenregionale positie op dat gebied.
- Kengetallen: 12 fte, 150+ vrijwilligers, meer dan verdubbeling van het aantal bezoekers (inclusief cursisten)

² Educatiedewerker, PR-medewerker en vrijwilligerscoördinator kunnen vooralsnog parttime worden ingevuld.

³ Cursisten zijn nu nauwelijks aanwezig. Deze kunnen op lange termijn een substantieel deel van het aantal bezoekers uitmaken.

Wat heeft de transitie-motor nú nodig?

Om de weg naar realisatie van de transitie-motor in te slaan is in eerste instantie de gemeente Groningen als eigenaar aan zet. Wij vragen de gemeente om de volgende missie voor de Hortus over te nemen:

Vanuit de overtuiging dat biodiversiteit en duurzaamheid belangrijke thema's zijn, zorgt de Hortus voor kennis en begrip hierover en motiveert ze mensen tot een gerichte aanpassing van hun handelen ten gunste van biodiversiteit en duurzaamheid.

Verder zien wij de volgende stappen op de weg naar realisatie:

- De Hortus blijft Hortus en krijgt geen bestemming als park.
- De huidige grootte van de Hortus blijft gehandhaafd.
- De Gebiedsvisie Hortus-Biotoop biedt ruimte voor de hier geschetste transitie-motor.
- De Hortus wordt uitgebreid met het gebouw van het Zoölogisch Laboratorium en enige aanpalende grond. Dit biedt ruimte voor de Groene School en eventueel het Natuurmuseum onder de noemer Biodivers, en voor de klimaat-neutrale kas.
- In samenwerking met een landschapsarchitect wordt een ontwerp opgesteld voor aanpassing en uitbreiding van het huidige tuinontwerp om de toekomstplannen beter te kunnen realiseren.
- Vaststelling van een meerjarige begroting waarin vaste bijdragen van de gemeente zijn opgenomen, naast de entreegelden die momenteel de belangrijkste inkomstenbron van de Hortus zijn.
- Actief zoeken naar externe partijen die een bijdrage willen leveren aan projecten binnen de Hortus.
- Uitbreiding van de bezoldigde staf van de Hortus, zoals aangegeven hierboven bij de plannen voor de korte termijn.

Zo kunnen we de transitie-motor laten draaien!

VERENIGING VRIENDEN VAN DE
HORTUS
HENRICUS MUNTING

De Vereniging Vrienden van de Hortus Henricus Munting (3500 leden) is de 'fanclub' van de Hortus Haren. Zij verleent financiële steun aan projecten in de Hortus, zoals de aanleg van de Hondsrugtuin en schilderwerk in de Chinese Tuin. Hierbij werkt zij nauw samen met de Stichting Behoud Groene Hortus die de Hortus runt. Ook organiseerde zij op 10 juni 2023 De Grote Hortus Dag.

Deze visie is tot stand gekomen met medewerking van vrijwilligers en professionals uit het veld. De ideeën en suggesties die we hebben opgehaald op De Grote Hortus Dag zijn voor een belangrijk deel verwerkt in de visie. Wij bedanken in het bijzonder Roel Strijkstra en Errit Bekkering voor hun grote inzet.

Het bestuur van links naar rechts:

Tjerk Zwanenburg (*voorzitter*), Tineke van der Meij (*bestuurslid*), Arike Tomson (*secretaris*), Gerard Renardel (*penningmeester*) en Michiel Verbeek (*bestuurslid*).

Postbus 159
9750 AD Haren

www.vriendenhortusharen.nl
hortusharenvrienden@gmail.com

Colofon

Foto's: Reclamebureau Publiek, Sander de Hoop, Tineke van der Meij, Ipe Weeber, Arike Tomson, Mar Strijkstra, Henk J.J. Tammens, Gerard Renardel

Opmaak: Machiel Bakker

Druk: Drukkerij Van Ark, Haren

Gedrukt op gerecycled FSC-papier met inkt op plantaardige basis.

Steun je deze visie?
Geef ons je support via www.vriendenhortusharen.nl!